

„Застава“ издаје сваки дан двапут, а недељом сваке и данима на недељу и свака једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист.)

Издање „Рада“ Деоичарског Друштва у Руми.

Сазив српског народног црквеног сабора.

Будимпешта 11. августа.

„Будимпештански Хирлап“ донео је вест, да ће се наш српски народни црквени сабор састати у октобру месецу.

Овај лист стоји у најтешњој вези са министром просвете профом Апоњијем, те се не може лако замислити, да би баш он донео такву вест, кад не би била истинита. Колико сам се могао извести, дознао сам и ја да је та вест истинита.

Нема сумње, да ће наш свет примити ту вест са великим задовољством, јер нам је потребан народно-црквени сабор, да коначно уреди нашу автономију. Има да се претресу нове уредбе, које је наш саборски одбор израдио, а има и других важних предмета, избори и т. д.

Саборски одбор је у одсуству сабора имао да издржи тешку борбу на свима пољима.

Најтежа је била она због Текелјиног фонда. Тај је фонд одузет на силу и саборски одбор није пристао да у име народа и сабора изда тај фонд. Он од права и правде није пустио.

Саборски одбор није скоро никако излазио из борбе у манастирском питању. Архимандрити су чак и светским судовима тужили чланове саборског одбора, али је напоследку решено, да саборски одбор може вршити најстрожију контролу над управницима манастира. Па иако су манастири за последње две три године више унели у народне фондове, но пре 20 година, ипак ће тек сада да се покажу благотворне последице те борбе.

Од патријарха Георгија је саборски одбор угазио ону своту, на коју га је осудио сабор, а изнатио је нове пригоде, које терете патријарха Георгија са много хиљада круна. У нас је почео да овлађује закон, иако је патријарх Георгије чинио све могуће да то спречи и на сваком кораку подметао саборском одбору ногу. Сабор од 1906. г. ако продужи у правцу мајског сабора 1902. године, он ће доводити нашу автономију и увести реда у њој.

Када се на крају месеца маја ове године састао одбор српске народне радикалне странке у Новом Саду, решено је било да поједини чланови странке учине све што могу, да се народно црквени сабор што пре састане. И ја сам вам 29. маја јавио из Будимпеште, да су радикали посланици на надлежном месту чинили кораке за сазив српског народно црквеног сабора.

Сад на посао! Наш народ ће бити сумње продужити оно, што је 1902. г. отпочео, да би једаред коначно средио српску народну црквену автономију.

Алмажани се одричу сами себе.

Меленци, 10. августа.

Наша народна песма, то народно еванђеље, тражи од карактерних људи, да су кадри на страшном месту постојати над треба за своја дела одговарати. Наши алмажани не чине тако, него у „Бранику“ своја кука вичија јаја подмећу радикалима, своја дела, сада када треба одговарати, подмећу радикалној странци. Ово ваља доказати, па хајде редом, да видимо ко је у овој општини правио дугове и нереди.

До краја 1884. год било је у општинској управи 2 радикала. За ту годину су рачуни одобрени бр. 408/Е. Н. 499. ех 1889. Тада је та управа напустила крму, за то, што су јој политичне власти правиле сметње при прикупљању прирева. Од то доба (од 1884—1897.) присталице радикалне странке нису биле на управи, а те (1897. год.) су ушли у скупштину са својом већином.

Од 1885. године су алмажани били непрекидно на управи до 1897. у редовним приликама и у именованим одборима. 1885. год. су затекли 1800 фор. лећећа дуга у штедионици, али је било 20—25000 ф. непокупљена прирева, те да се прирев купио, лако се ово могло изравнати. Кад су се 1897. године сншли са управе, оставили су 150.000 ф. дуга и ни за једну годину није било рачуна.

Под бр. А. 279/280. ех 1901. јасно је изложено поименце ко је био на управи за то време док се задуживало (од 1885—1897). Овде нека је прибележено толико, да је Милан Маркуш био у свима тима управама, а он је члан браниковачке управе, те се види ко је задуживао ову општину и ко је издао на „Русанди“ не за 55.000 ф. него за 117.000 ф. Радикали су против тога водили опозицију. (Ако се не варамо тада је у „Застави“ против тога писано под „Парче Турске у Угарској“) а сада им се та недеља подмећу, за то, да се те кукавице имају за што законити.

Извештај о свему овоме се налази под горњим бројем 1279/280. ех 1901. код алмажанског епархијског административног одбора, но он не сме да га реши, јер би морао изнети голотињу својих људи. Осим тога ваљало је сачекати да ствар вастари, па да се може рећи: изведеном нема трага. По томе извештају само ово карактеристике ради:

Има да се са чиновницима разрачуна 11.159.25 ф. да се спроведе истрага примак 43.433.05 издатак 12 хиљада 588.32, да се ликвидира трошак: 51.002.85, издатак: 32.927.37 и то је имало да спроведе данашња алмажанска управа с др. Љубомиром Павловићем на челу. Они су на то-

издали 4000 К. а нису урадили ништа, него сада ишту од министра да он то среди. Овим чине издајство насипрам саме автономije и још су ти људи на управи у Меленцима и Темишвару.

Чуда ове управе су изнесена у мађарским листовима и јавно у епархијској скупштини да немају рачуна од 1901. год. Даље, да не стоји ствар чисто са зајмовима, са куртаксом итд. (види извештаје са последње епархијске скупштине). А ти јунаци место да су се одатле повукли и да их румен стида облио, они цинички у „Бранику“ своја дела подмећу радикалима.

Св.

Догађаји у Русији.

У Баку је дошло осим штрајка, до врло великих изгреда и крваве борбе између радника и полиције. Штрајкачи радници пробушили су цеви, које спроведе гас из Баку-а у Батум, а за тим су запалили гас, који је почео куљати из цеви. Пламен се муњевитом брзином ширио. Мост код железничке станице Балачари за тили час је претворен у прах и пепео. Војска је стигла о отпочела борбу против радника, од којих је много убијено. Изгреди трају још.

У морсовском војном логору близу Одесе, настали су немири. Побунили су се 1. и 12. саперски батаљон. Искупили су се на вбор певајући марсељезу и решили су да неће пуцати на усташе и револуционаре. — Код рабинера у Синфаропољу нађене су бомбе, штампарија и више револуционарних прогласа.

Хрватска и Славонија.

На вијести о променама међу чиновништвом.

У новинству загребачком а у покрајинском писало се је о променама међу вишим чиновништвом и смењивању великих жупана. У званичним новинама загребачким од 11. (24.) августа налазимо на о провргавање тих вијести. Влада није имала времена, вели се, за ове три недеље, што је именована, бавити се тим питањем. За рад на „особним променама“ треба времена «и баће га, чим влада одвали текуће заостале послове и чим се — бан трајно врати у Загреб.»

Али се ни те промене неће «ово далеко» захватити, како где који листови пишу. «али што год истински интерес службе и нашега народа у појединим крајевима земље захтевао буде, влада ће извести.» «Нова влада није до сада претресивала никаква знатнија лична питања у управној струци, дакле ни питања о великим жупанима.» Наје истинита ни вијест једног загребачког листа, да је влада издала неку наредбу о средњошколским учитељима. Док «Народне Новине» овако опровргавају и ту

вијест «овлаштене на то, не мисле тиме рећи, да не ће бити нових наредба, окружница и т. д. али за то се још хоће времена и проучавања.» Те наредбе, ма ког одјела владина ствараће се у «гремију краљевске вемаљске владе под председавањем бана.»

Пред прави избор мохачког проте.

(Посвећено Барањцима.)

Како смо поверљиво извештени одређен је прави избор мохачког проте за 24. август (6. септембра) ове године. Читалицима овога листа биће познато како су се заузели сви позвани како од доле тако и од горе, да се овај важан избор по закону обави и тако рећи нигде се толико није говорило и писало у јавности за избор проте, као што је чинио а и данас се чини за сироту Барањ, где хоће да српску свест угасе. Није ни чудо кад је о томе реч: ко ће ово јадно Српство заступати и бранити смело и отворено на свакоме мегдану: Ни по бабу ни по стричевима! Ово није «шупља фраза» но обављена ствар, за то сваки пријатељ Српства то жели и захтева од свију позваних фактора, да учине оно што је законом дозвољено и што мора да буде, без обзира на брата, сума, шогора, пријатеља и т. д.

Сад стојимо пред готовим чином. Како ће се тај чин на позорници изборној у Мохачу одиграти, то зависи само од свесних изборника како ће схватити своју дужност, јер ће се тога дана сви искупити и сачињавати једно душевно тело: да бира по закону себи проту од законитих кандидата или незаконитог кандидата Бешлића. Јест, јавност је своје рекла и жигосала поступак конзисторијалца Бешлића, како је он смело после рока стечаја себе неправилно прогурно за кандидата, а то није шала но обављена ствар. Изборна скупштина у Мохачу мора бити свесна и има права §§ 55. 56. 57. 68. краљевска решкрипта: „При избору, односно кандидирању, учествују скупштинари реченог места, и из сваке црквене општине догадног протопревизитерата парох, и то, где су њих више, најстарији са једним на то од сваке црквене општине изабраним скупштинаром“... У осталом поступа се по §§ 68. 59. 60. и 61. — Дакле изборна скупштина има права да расуђује исто тако као и конзисторија кад је кандидацију обавила. По себи се разумје: кад имам права гласати, онда ћу свесно у изборној борби учествовати и оно што мислим да не ваља одбацити.

Како стојимо са тим избором? Да протумачимо оно што још није на јавност изнешено. Врло је лепо и крајно што је баш језгро народа и свесних бирача како у Мохачу а тако и у срезу своје изборнике обавила са малим изузетком неких општина, које су од власти поново упућене да удовоље налогу и на дан избора учествују. Видимо, да Мох чини са својим протестом ништа нису успели, јер није лако сили одолети, но се можда законита средства благовремено употребити. Мохачани кад су уложили свој протест, избор је одмах од-

ложен и сад кад је власт одбила, а даље протест није уложен, одређен је избор протесте. Баравци ће учествовати при избору протесте из свију општина како из редовних тако и из филијала, па можемо слободно то дело похвалити, да сваки сиромашак даде свој глас на заслуженог и достојног кандидата. Мохачани осим протесте бирају себи и пароха и имају световних 71 глас и администратор 1 глас; средина из општина световних 32 а свештеника 22 гласа, према томе свега световних 103, а свештеника 23 то је 126 гласова, нека сви дођу и кликну: Живео законити кандидат.

Кад је већ реч о законитом кандидату, морамо мало опширније рећи о незаконитом кандидату Бешлићу, али само толико колико граница пристojности то захтева. У јавности пала је реч да је г. Бешлић незаконити кандидат и то ће имати митрополијски црквени савет пресудити, ако се уложи протест. Чим је изнешено да је г. Бешлић незаконити кандидат, а он ни пет ни шест умочио перо па на папир у новинама почео себе правдати и н. пр. другог кандидата омаловажавати (г. Стратимировића) па оно што кажу: ни лук јео ни на лук мистрица, нишом ништа! Али пред овај прави избор морамо то записати да то није лепо од једног кандидата! Нападао је и дописнике, који против њега своју реч истинито рекоше.

Није ничим доказана факта оборио, но сам себе у појам убио. Дозвољите да протумачим. Дописник неки из Мохача о њему говори 8. (21.) јуна у јавном листу и о избору протесте, а г. Бешлић одговара, да се знало већ 6. (19.) јуна да је избор одложен. Сад како је г. Бешлић знао 6. (19.) јуна да је избор одложен, кад је у истини одложен 8. (21.) јуна, исти дан кад је и дописник говорио о избору протесте. („Браник“) Ово су мађијске или пророчке ствари?! Доста то, да ту требају изборници паметни бити и показати законити пут. Ко има чисто срце и душу према оваким неправилностима, да му не првени обрач пред народним гласом са својом молбом и кандидатуром на изборној скупштини, мислим, да је мало таквих људи наћи тврдог обрача.

Завршујући ово неколико речи изненим мислим Баравцима пред прави избор свога протесте, да до дана избора добро промисле и пресуде коме ће свој глас дати, да не будемо никад постидни е нисмо знали ни разумели прави пут. Данас више није старо време, стари обичаји, но ново доба, где се сваки законом бори, да лепшу будућност себи створи! У то име нека буде сретан избор мохачког протесте и живећи свесни Баравци!

2x2=4.

Енглески војни министар у Маријенбаду.

Као што је познато, енглески краљ бави се у Маријенбаду ради одмора и лечења. Међутим у Лондону је приличну праšину подигла вест, да је енглески краљ позвао енглеског војног министра Халданеа да му дође у Маријенбад. И у светској штампи говори се о томе, и пита се свако на што енглеском краљу, који је отишао да се лечи, војни министар. Исти чући да је енглески краљ уставао, мудар и опрезан владар, приписују том ненадном повишењу енглеског војног министра у Маријенбад обилнији значај.

Устанак на Куби.

Борба између устапа, који су разбуктали грађански рат, и владиних чета води се са промењивом срећом. На једном месту побеђује влада, на другом устапа. Положај је врло обилан и већ многи почињу да сумњају, да ће кубанска влада моћи угушнути устанак и ако је из удружених америчких држава поручила топове.

Ватикан и Француска.

Ма колико да се ватикан упиње, да одржи свој утицај у француској цркви, он га одржати не може. Сви листови доносе опширне извештаје о збору француског епископата, који је одржан био маја месеца. Папа и ватикан били су се у пели из све снаге, да француске католичке владе задобију за отпор против француске владе у погледу оцепљења цркве од државе и укидање језуитских школа. Владике су са 48 против 26 гласова усвојиле нацрт штатута о верским удружењима. Папа је претрпео потпун пораз. У својој љутњи јавно је рекао: Владике у Француској гласали су против мене, они су гласали као Французи. И још је додао, како се не осећа обавезаним да поштује зашључак француског епископата. Но све му то помоћи неће. Значајно је да француски епископат није хтео до сад да изнесе рад свога мајског сабора, но изнео га је у пуној целости сад, кад је ватикан опет почео да рови и прети француској влади. Ово треба да је одговор папи и ватикану, да се окану даљег роњења против француске владе, јер им оно помоћи неће.

Анархисте против Фалијера

Донели смо већ вест, да су анархисте спремале атентат у Марсељу против председника француске републике Фалијера. Овој намери анархиста ушла је у траг марсељска полиција. О овом плану анархиста јавља један брвојав из Марсеља ово: Приликом претраживања у једној крчми, у којој су се обично састајале талијанске анархисте, нађена су три цртежа, која су по свој прилици била упутства за прављење бомби. Крчмар Бјанка полиција је ухапсила. Жена крчмарева тврди, да су цртежи прегледачи за вез, које је њеној ћерци нацртао талијански анархиста, по имену Вићентије Дунгело покретач намере, да се учини атентат против Фалијера. Полиција је ухапсила и тог Талијанца, анархисту Дунгела. Код њега су нашли знатну своту новаца.

Земљотрес у Јужној Америци.

О великом земљотресу, који је толико материјалне штете учинио и покосио толико људских живота у јужно-америчкој републици Чили, јављају из Њујорка ово: Из Валпарева стижу вести, да су од земљотреса јуче први пут отворили неколико трговина у вароши. Успостављена је поново брвојавна и телефонска веза са Санјагом. Царинарско звање такође је јуче отворено. Поштански и железнички је промет отпочео. Јуче је поново било више јаких потреса, који су задали становништву ужасан страх. Било је страховитих привора, када

из рушевина појуреше људи на улице. Бродови, који стоје у пристаништу, препуни су бегунцима. Ватру су већ ограничили и наскоро ће је потпуно угасити. Двадесет разбојника, које су ватекли, када су пљачкали по рушевинама, на месту су поубијали. Под рушевинама још увек налазе лешева. До сада су извукли испод рушевина 1500 лешева. — Из Санјага пак јављају: Јуче у јутро било је овде поново више потреса. Пред вече био је јачи потрес, који је заостаде вграде толико општетно, да се не може у њима становати. Јуче је стигла у Санјаго једна група бегунаца. У Санјагу отворили су народне кухиње, где пострадали добијају бесплатно храну. Боје се, да ће избити заразне болести, јер око 500 лешина лежи непогребено.

Из првог српског устанка.

Читамо у београдском „Трговинском Гласнику“: „Журнал де Деба“ саопштава сад ову белешку, која је пре сто година изашла у званичним новинама француског царства (Journal de l'Empire):

„Земун, 26. јула 1806. год.

Срби још нису дигли сасвим опсаду Београда. Они су оставили неколико хиљада људи пред Београдом да би турски гарнизон држали у шаку и осигурали саобраћај

18. јуна. Турци су покушали напади, да би узнемирили устанике, који су жњели у пољима око тврђаве. Заметнуо се мали бој, у коме је са обадве стране пало по неколико мртвих. До овога часа, ништа се више није догодило.“

В р е м е.

Према телеграфском извештају од 26. августа може се очекивати благо време, а понегде киша са олујом.

Брзојави „Застави“

Стигли 12. августа.

Крштење унука немачког цара

Берлин. Приликом крштења унука немачког цара пруски цивилни суд помиловао је све оне, који су осуђени због увреде царевог особе или увреде члана краљевске породице.

Прилике у Русији.

Петроград. У вили министра председника Столипина распрела се бомба. Говори се, да је Столипин убијен. Агентура пак јавља, да су погинуле многе особе, а многе су рањене. Међу овима је и син Столипинов. Министар - председник је неповређен.

Москва. Полиција је отерала револуционарно друштво. Ухапшено је 6 револуционара и 2 жене. У једној кући пронађено је стовариште оружја.

Т р г о в и н а.

БУДИМПЕШТА, 25. августа 1906.

(Брвојавни извештај)

Г о т о в а р о б а.

Раж прве каквоће 11 кр. 70 п. до

11 кр. 80 п.

Раж средње каквоће 11 кр. 60 п. до

11 кр. 70 п.

Јечам за храну 11 кр. 70 пот. до 12

кр. 35 пот.

Јечам за кување пива 11 кр. 70 п.

до 11 кр. 95 п.

Зоб прве каквоће 13 кр. 70 п. до

14 кр. — п.

Зоб средње каквоће 13 кр. 50 п. до

13 кр. 70 п.

Кукуруз домаћи 12 кр. 10 пот. до

12 кр. 20 п.

П. Н.

Част ми је учтиво известити пошт. публику, да сам своју

АДВОКАТСКУ ПИСАРНИЦУ

у Жабљу у новосавиданој кући Раде Етинског у главној улици отворио.

У Жабљу, месеца августа 1906. год.

С поштовањем

Др. Карло Чилаг,
адвокат.

I. 1094 2-3

За своју гостионицу
потребујем

БИРТАША

Пријавити се треба

Takacs Antal-y
Nagy Gaj (Torontal).
I. 1101 1-2

ШКОЛСКА ОБЈАВА.

У српској вишој девојачкој школи сомборској почиње 1906/7. школска година 18. (31.) августа. Тога дана одржаће се поправни испит и наредни испити (за оне, које су због болести неиспитане остале), а 19., 20., 21. и 22. августа (1., 2., 3. и 4. септембра) примаће се и уписивати ученице.

У I. разред примају се ученице, које су навршиле 10. годину живота и које сведочанством могу исказати, да су било јавно, било приватно основну школу најмање 4 године походили и успешно свршиле.

Ученице V. и VI. разреда основне школе могу бити примљене у II. и III. разред ове школе, ако претходно положе пријемни испит из предмета, што су прописани за I. односно за II. разред ове школе, а у основној се школи нису учили или никако или не у толикој мери, колико захтева наставна основа ове школе.

Ученице, које би дошле из несрпских грађанских или виших девојачких школа, могу се примити у наредни разред само тако, ако положе пријемни испит из грађанског српског језика прописаног за претходни разред. Школарина се у овој школи не плаћа; али ученице III. и IV. разреда као и све ученице са стране плаћају по 2 К уписнине, која иде у благајницу српске православне црквене општине сомборске. Још све ученице плаћају при уписивању по 30 потура као прилог у државни мировински фонд.

Ученице са стране могу погодити стан и препитање само са знањем и одобрењем управе ове школе.

Примећује се још за наш свет са стране, да осим погодности, што овде ученице не плаћају школарине, још и то, да је Сомбор уворно чиста и здрава варош, а живот погодан и доста јефтин, што служи за препоруку родитељима, који своју женску децу шиљу на страну на више науке и васпитање.

У Сомбору 12. (25.) августа 1906. год.

Јован Благојевић,
управитељ.

I. 1114 1-1